

تزلزل های شاه در انتخاب نخست وزیر

۱۹ مهر ۱۳۹۵ ساعت ۱۴:۲۵

روایت استعفای مصدق و روی کار آمدن قوام که به قیام ۳۰ تیر ختم شد، از جمله مصادیقی است که می تواند نقش شاه و توان تصمیم گیری او را نشان دهد. شاهی مردد که از قوام می ترسد، اما نمی تواند کسی دیگر را بر روی کار بیاورد...

جوان و تاریخ- تاریخ شفاهی

شاه ایران تا قبل از کودتای ۲۸ مرداد فردی متزلزل بود. او اراده ای محکم برای تصمیم گیری و ایفای نقش خود طبق قانون اساسی را نداشت، چه برسد به اینکه بخواهد یک تنه کشور را اداره کند. اگر نبود کودتای ۲۸ مرداد و از میان برداشتن مخالفین، قطعاً پیش از اینها سقوط کرده و بساط خاندان سلطنتی برچیده می شد.

روایت استعفای مصدق و روی کار آمدن قوام که به قیام ۳۰ تیر ختم شد، از جمله مصادیقی است که می تواند نقش شاه و توان تصمیم گیری او را نشان دهد. شاهی مردد که از قوام می ترسد، اما نمی تواند کسی دیگر را بر روی کار بیاورد و در نهایت با قیام ۳۰ تیر به نخست وزیری مصدق که می خواست وزارت جنگ را از او بازستاند، تن می دهد:

«انگلیسی ها و آمریکایی ها و وابستگان آنها در دربار و هیات حاکمه و مجلسین روی نخست وزیری قوام پافشاری می کردند. از سوی دیگر شاه به دلایل شخصی و اجتماعی مایل به این کار نبود و می کوشید شخص دیگری را که هم برای شخص خودش کمتر خطرناک باشد و هم مخالفت دکتر مصدق و مردم را کمتر برانگیزد، نخست وزیر کند. لذا صبح زود علی منصور را احضار و به او پیشنهاد نخست وزیری می کند ولی او امتناع می نماید. سپس علاء وزیر دربار را نزد آیت الله کاشانی می فرستد تا نظر او را درباره زمامداری شخص دیگری از جبهه ملی مانند صالح، مشار یا کاظمی جلب کند ولی او نیز جواب رد می دهد و می گوید باید مصدق نخست وزیر شود. سرانجام پس از مایوس شدن علاء را با نامه ای بدین مضمون به مجلس می فرستد: «چون دکتر مصدق می خواست شخصا عهده دار وزارت جنگ باشد مورد موافقت اعلی حضرت قرار نگرفته، مستعفی شده است. مجلس تمایل خود را به هر کس مایل است ابراز نماید تا فرمان صادر شود.» این نامه مورد اعتراض قرار گرفت و عده ای از نمایندگان آن را خلاف قانون اساسی دانستند. «به طوری که» [نامه] پس از ملاحظه چند نفر به دست دکتر فقیهی شیرازی رسید و دیگر معلوم نشد کجا رفت و چطور شد.» به هر حال رئیس مجلس نمایندگان را به جلسه سری برای اخذ رای تمایل فرا می خواند ولی سی و سه نفر نمایندگان نهضت ملی که می دانستند اکثریت به قوام رای خواهد داد از حضور در جلسه خودداری می کنند. با وجود این چهل نفر به قوام رای می دهند و شامگاه فرمان نخست وزیری قوام صادر می شود. مردم بامداد روز جمعه ۲۷ تیر از این امر آگاه شدند.» ۱

۱-انور خامنه ای، خاطرات سیاسی، تهران، نشر گفتار، ۱۳۷۲، ص ۹۴۳-۹۴۲

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۳۰۴۴/وزیر-نخست-انتخاب-شاه-پا-تزلزل>